

5. Рейтинг банків України 2011 [електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.prostobankir.com.ua/spravochniki/rejtingi_bankov/;
<http://bizkiev.com/content/view/1120/591/>;
6. Рейтинг Асоціації Українських Банків. Показателі фінансового результату за 2011 год. [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrsibbank.com/ru/cid3269436/finbansovyi-resultat-2011.html>.
7. Финансовый результат УкрСиббанка BNP Paribas Group за 2011 г. [електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ukrsibbank.com/ru/cid3269436/finbansovyi-resultat-2011.html>.

Анотація. В статті розроблена і апробована система дистанційної експрес-оценки фінансового стану комерційних банків, яка побудована на основі використання інструментарію нечітких множин і дозволяє враховувати нестабільність фінансової середовища їх функціонування. Сформульовані висновки про застосування даної оцінки для вітчизняних банків.

Ключові слова: експрес-оценка, фінансове становище банку, нестабільність, фінансові ринки, нечіткі множини.

Summary. In the paper was developed and tested system for remote rapid assessment of the commercial banks financial condition, which is based on the use of tools of fuzzy sets and allows to take into account the financial instability of the environment of their operation. Formed conclusions on it applicability for domestic banks.

Keywords: rapid assessment, the bank financial condition, instability, financial markets, the fuzzy sets.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрГАЗТ Назаренко І.Л.

УДК 368.042

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЗАСІБ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Мужилівський В.В., аспірант (ХНУБА)

У статті визначено можливість застосування державно-приватного партнерства (ДПП) у галузі обов'язкового страхування в Україні. Обґрунтовано необхідність застосування ДПП для скорочення істотних ризиків та підвищення ефективності державної політики у галузі страхування.

Ключові слова: обов'язкове страхування, державно-приватне партнерство, державне регулювання.

Постановка проблеми. За даними Організації Об'єднаних Націй, людству залишилося від 30 до 40 років для вжиття заходів, які необхідні для порятунку від глобальної катастрофи. Частота природних аномалій по всьому світу є загрозою для життя кожної людини, незалежно від місця проживання. Економічні втрати від стихійних лих тільки за останній рік оцінюються в більш як 100 млрд. доларів США. Впевненість у завтрашньому дні та високі стандарти якості життя можливі за умови вирішення таких глобальних проблем: зміна клімату, забруднення водних ресурсів, виснаження ґрунту, зменшення біологічного різноманіття, розповсюдження епідемій [1].

Завдяки розвитку соціально значущих видів обов'язкового страхування існує можливість

убезпечення від настання негативних наслідків виникнення таких глобальних явищ. Державно-приватне партнерство у сфері обов'язкового страхування може стати важливим елементом забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку України.

Аналіз публікацій. Дослідженню питань державно-приватного партнерства приділено багато уваги у працях вітчизняних науковців і практиків, серед яких Б.Данилишин [2], Г.Мішеніна [3], К.Павлюк [4], І.Тараненко [5], Н.Чала [6] та ін., але стосовно розвитку ДПП на страховому ринку ця тема тільки починає досліджуватися [7].

Метою даної статті є дослідження можливості застосування державно-приватного

партнерства у галузі обов'язкового страхування та об'єднання його переваг.

Виклад основного матеріалу. Триваюча тенденція до збільшення частоти і тяжкості втрат від природних і техногенних катастроф в останні десятиліття привертає все більшу увагу до управління катастрофічними ризиками.

Необхідність використання ДПП в Україні обумовлена низкою проблем, серед яких низька ефективність державного управління, інфраструктурні обмеження економічного зростання, нерівномірне здійснення реформ на регіональному й місцевому рівнях, низький рівень конкуренції та висока частка неринкового сектору в окремих галузях економіки, відсутність стимулів та умов для розвитку людського капіталу [3].

З 31 жовтня 2010 року в Україні діє закон, що регулює питання партнерства між державою і бізнесом при здійсненні спільних проектів (Закон «Про державно-приватне партнерство» [8]). Законом визначено, що державно-приватне партнерство є співробітництвом між державою, відповідними органами державної влади та органами місцевого самоврядування (державними партнерами), що представляють територіальну громаду, та юридичними особами або фізичними особами - підприємцями (приватними партнерами), що здійснюється на основі договору.

Основною метою створення ДПП є реалізація національних і міжнародних, масштабних і локальних суспільно значущих проектів в широкому спектрі сфер діяльності: від розвитку стратегічно важливих галузей промисловості і фінансування інноваційних наукових розробок до забезпечення соціального захисту населення. За кордоном співпраця між державними установами та приватними підприємствами в останні десятиліття є однією з поширених форм реалізації проектів в житлово-комунальній сфері, у сфері охорони здоров'я, паливно-енергетичному комплексі [9].

Актуальність розробок у сфері державно-приватного партнерства в страховій сфері України підтверджується також і тим, що принцип державно-приватного партнерства був одним з ключових при розробці Українською федерацією ubezpieczenia (УФУ) основних напрямків розвитку страхового ринку України на 2011-2020 роки [10].

Сутністю таких партнерств є передача приватному сектору (страховикам) певних функцій держави відносно належних їй об'єктів, та функцій місцевих органів влади щодо певних об'єктів, що знаходяться у комунальній власності [4]. ДПП розглядають як одну з форм взаємодії, при якій державний сектор надає послуги за встановлений період концесії (найчастіше 20 і більше років), таким чином, що залишає ризики володіння та ефективного функціонування об'єктів приватному сектору страхування. Однак, ДПП істотно

відрізняється від приватизації, оскільки державний сектор зберігає високу відповідальність перед громадськістю за здійснення діяльності страховиками. ДПП стало добре розробленою концепцією, що приймається в багатьох місцевостях по всьому світу [11]. Важливим є те, що ці об'єкти залишаються у власності держави. Виходячи з вищезазначеного, при такому партнерстві з приватними страховиками, держава все одно має певну економічну активність, яка полягає, головним чином, у державному регулюванні страховиків.

Механізм державно-приватного партнерства, як одна із форм взаємодії держави та приватного сектору економіки, дає кращі можливості отримати бажаний рівень ефективності під час реалізації важливих для всієї країни масштабних проектів [2].

Роль страховиків в такому партнерстві широко проявляється з позиції управління ризиками. Для України особливо актуальними є надзвичайні ситуації, пов'язані з великими повеннями та катастрофічними затопленнями населених пунктів. За останні 20 років у Карпатському регіоні відбулося більше 100 руйнівних паводків, які завдали шкоди близько 10 млрд. грн. Для запобігання таких ситуацій на державному рівні розробляються відповідні міри й програми, але ні один регіон України не застрахований від паводків [12]. Оскільки діяльність страховиків тісно пов'язана з постійним ризик-менеджментом, вони можуть розробити стратегію мінімізації ризиків у суспільно значимих сферах життя, у тому числі із застосуванням страхового захисту. Держава, в свою чергу, могла б виступити додатковим гарантом для страховика при страхуванні соціально значущих ризиків. Тому, співпраця між державними органами та комерційними страховими компаніями в рамках концепції державно - приватного партнерства буде взаємовигідною для обох сторін і в кінцевому підсумку сприятиме подальшому розвитку соціальної та економічної сфер України.

Окрім того, створення таких партнерств у галузі обов'язкового страхування зможе принести значний економічний ефект для усіх його суб'єктів, серед яких страховики, держава та суспільство. Такий ефект полягатиме в тому, що суспільство отримуватиме більш якісні страхові послуги, залишатиметься забезпеченим, страховики матимуть можливість зменшити витрати на здійснення своєї діяльності та матимуть державну підтримку, що буде виражатися у зменшенні економічних тягарів та спрощенню нормативного регулювання, а держава, в свою чергу, зможе перекласти ризик настання негативних подій на страховиків, таким чином зменшивши витрати, пов'язані з урегулюванням негативних явищ (стихійних лих, аварій тощо). До того ж

партнерства сприяють розвитку ринкових відносин та підприємництва. Розвиток таких партнерств покращуватиме взаємовідносини між державою та страховиками, вони стимулюватимуть створення нових механізмів державного регулювання страхової діяльності.

Оцінка ефективності запровадження державно-приватних партнерств у галузі

обов'язкового страхування передбачає виявлення основних переваг та недоліків, притаманних таким партнерствам.

У табл. 1 подано порівняльну характеристику переваг та недоліків, притаманних державно-приватному партнерству в страховій галузі.

Таблиця 1

Переваги та недоліки державно-приватного партнерства у страхуванні

Переваги	Недоліки
<i>Для держави</i>	
Перехід ризику у приватний сектор страхування	Зменшення контролю діяльності приватного партнера
Зменшення бюджетних видатків на врегулювання наслідків настання подій	Можливість банкрутства партнера
Залучення фінансових ресурсів від страховиків	Збільшення операційних витрат
Інноваційність підходу страховиків до управління ризиками настання подій	Проблеми урегульованості відносин між партнерами
Збереження державної власності	Необхідність забезпечення необхідного рівня знань спеціалістів
Можливість контролювати діяльність партнерів у приватному секторі страхування	
Підвищення ефективності витрат та залучення активів до партнерства	
Економія часу на врегулювання страхових випадків	
<i>Для страховиків</i>	
Державна підтримка і участь у врегулюванні страхових випадків	Непрозорість держави у виборі партнерів
Гарантії довгострокової діяльності страховика як партнера держави	Високі фінансові та операційні ризики
Збільшення інвестиційних можливостей	Труднощі при оцінці ризиків
Активне реагування держави на мінливість ринкових умов	Необхідність забезпечення необхідного рівня знань спеціалістів
Економія часу на адміністративні потреби	Поширення корупції
Зменшення витрат на ведення справи	
<i>Для населення</i>	
Підвищення якості надання страхових послуг завдяки інноваційності страховиків	Відсутність підзвітності держави у діяльності, пов'язаної з партнерством
Економія часу реагування страховиків та держави на негативні явища	Можливе збільшення часу на узгодження здійснення виплати між партнерами
Перехід ризиків від населення на страховиків	

Для побудови таблиці використано інформацію з загальної оцінки ДПП [13,14].

Як видно із табл. 1, переваги від впровадження ДПП у галузі обов'язкового страхування істотно перевищують кількість недоліків, які можуть з'явитися у зв'язку з таким впровадженням, що сприяє збільшенню значущості подальшого розвитку ДПП та його реалізації у страховій галузі.

Згідно із Законом, проекти ДПП можуть бути реалізовані за допомогою договорів концесії, спільної діяльності, розподілу продукції та інших (наприклад, оренди, управління). Тривалість проектів ДПП складає від 5 до 50 років [15]. У ряді європейських країн такого обмеження немає,

переважно створюється спеціальна структура у формі юридичної особи за участю публічного і приватного партнера [6], у ряді випадків – ще за участю фінансових інститутів. У рамках даного об'єднання і укладаються договори, що дозволяє досягти максимальної структурованості і прозорості операції [16].

УФУ розроблено документи, необхідні для впровадження програмних цілей та стратегічних засад, зокрема, щодо створення ефективної системи страхування сільськогосподарської продукції за державної підтримки [10]. Для здійснення подальших розробок та реалізації

партнерств у сфері обов'язкового страхування доречним є вивчення світового досвіду запровадження державно-приватних партнерств.

Аналіз досвіду інших країн свідчить, що запровадження державно-приватного партнерства здійснюється головним чином в рамках загального цивільного законодавства, а для окремих сфер прийнято окремі закони (концесії, угоди про розподіл продукції) [2].

Департаментом транспорту США відмічено, що державно-приватне партнерство може стати фундаментом поліпшення транспортної інфраструктури [17]. Виходячи з цього, використання обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ) на умовах ДПП може бути ефективним та мати вагомий результат для вирішення питання зниження аварійності на дорогах, що стоїть перед державою та органами місцевого самоврядування.

В Португалії при здійсненні страхування аграрних ризиків використовується система «державного та приватного партнерства», за якою держава надає субсидії фермерам на страхування та організує перестраховання, а приватні страхові компанії, що є інтегрованими в систему страхування сільськогосподарських ризиків, в свою чергу розробляють програми страхування та здійснюють контроль за їх виконанням, також відшкодовують частину збитків, раніше не відшкодованих державою [18].

У Казахстані запропоновано ввести на умовах державно-приватного партнерства обов'язкове страхування ризиків при катастрофах природного характеру, таких як землетруси. Механізм взаємодії держави та приватних страховиків описаний таким чином: перший рік держава має відшкодувати більшу частину витрат - 80%, страхові компанії - 20%. З плином часу, резерви страховиків будуть зростати, а частка держави знижуватися [19].

Розглянемо досвід Індії у запровадженні системи державно-приватного партнерства у медичному страхуванні. Метою її впровадження було забезпечити охоплення обов'язковим медичним страхуванням сімей за межею бідності. Значна частина фінансування - приблизно 75% страхових премій з даного виду обов'язкового страхування сплачувалась урядом, а в певних регіонах доходила до позначки у 90% розміру страхових платежів. До того ж, уряд встановив додатково низку пільг для малозабезпечених сімей. Зі своєї сторони, держава стандартизувала всі вимоги щодо страховиків на законодавчому рівні (в тому числі передбачила розміри страхових тарифів). Окрім того, урядом запроваджено електронний перелік сімей, що знаходяться за межею бідності, який передається страховикам. До такого партнерства залучаються

лікарні, перелік яких узгоджується між урядом та страховиком. Лікарні, після проведення лікування таких осіб, передають електронні звіти страховику, який в установленний проміжок часу здійснює оплату послуг [20]. Перевагами запровадження такої системи є швидке реагування на настання страхового випадку та його врегулювання, що досягається у зв'язку з веденням всієї інформації в електронному вигляді. Окрім того, за рахунок централізації інформації випадки корупції і шахрайства відслідковуються зацікавленими сторонами самостійно.

Деякі закордонні науковці пропонують за допомогою ДПП у сфері страхування запровадження механізму спільного вирішення наслідків глобальних екологічних проблем в контексті кожної окремої країни, особливо стосовно країн, що розвиваються [21].

В дослідженні Гарвардського університету багато уваги приділено державному регулюванню ДПП у страхуванні. При цьому відмічено, що пряме втручання в економічну діяльність з боку держави призведе до небажаних результатів, серед яких скорочення економічної ефективності від партнерства і зменшення свободи партнерів. Однак, державне регулювання є бажаним, оскільки воно забезпечує досить велику вигоду для населення. Таким чином, причиною державного регулювання ДПП можна визначити громадські інтереси, або ж регулювання, яке направлено на покращення соціального забезпечення. Приватні страховики повинні розуміти переваги партнерства, державні дії повинні бути мотивовані захистити фінансову зацікавленість уряду і державні інтереси повинні бути узгоджені з інтересами споживачів [22].

Через ДПП існує можливість створення механізму здійснення мікрострахування, тобто невеликий пакет базових і дешевих страхових продуктів для малозабезпечених осіб. Такий пакет може складатися з страхування будинків та квартир від природних ризиків, безперервного страхування здоров'я з заощадженням на медикаменти та буде використовуватися населенням, якщо надаватимуться субсидії з бюджету.

Перспективам розвитку бізнесу приватних компаній, що здійснюють мікрострахування, бракує життєздатної моделі, і тому воно здається непривабливим на поверхневому рівні. Однак, таку модель можна створити на основі партнерства між державою та приватними страховиками. Вона спрямована на розвиток попиту на певний діапазон на основі приватних мікро-страхових продуктів для соціального захисту малозабезпечених верств населення на основі моделі, існуючої в Індії, Індонезії і Лаосі [23].

На сьогоднішній день в Україні державно-приватне партнерство є цілком можливим. Завдяки використанню ДПП країна має можливість істотно скоротити існуючі проблеми, якщо зробити крок назустріч страховому ринку, почавши розвивати, наприклад, обов'язкове страхування майна фізичних осіб, то частину страхових резервів можна було б реінвестувати в соціальні проекти держави [24]. ДПП можна використовувати майже в будь-якому обов'язковому виді страхування. Важливими факторами для його впровадження повинні бути соціальна значимість виду страхування, за яким здійснюватиметься партнерство та доречність залучення партнерств саме в цьому обов'язковому виді страхування.

До 2005 року стабільно в бюджеті України закладалася окрема стаття щодо компенсації сільгоспвиробникам 50% тарифу на страхування. Сьогодні потрібно повертатися до цього підходу, адже ризики для сільгоспвиробника існують і великі, в тому числі ризики перезимівлі сільгоспкультур [24]. Виходячи з того, що Україна є сільськогосподарською країною, то саме цей напрямок потребує подальших перетворень та розвитку на основі розробки програм державно-приватного партнерства в аграрній сфері. Завдяки такому партнерству страхова галузь мала б змогу нагромаджувати значні грошові суми для інвестування в розвиток сільського господарства.

Таким чином, передумовою реалізації успішних ДПП проектів є не тільки відповідна законодавча база, але і наявність потужного державного сектору, створення достатньої гнучкості для страховиків, як учасників таких проектів а також максимальне їх стимулювання. Крім того, досягненню мети сприяють ретельне планування таких проектів, зокрема, із залученням експертів, створення належної юридичної і регуляторної бази, розробка заходів для максимального зниження ризиків і толерантність при управлінні ризиками, чітке дотримання учасниками ДПП умов контрактів, ретельне прогнозування прибутковості. Часто вирішальне значення має також елементарна зацікавленість влади в реалізації таких проектів [16].

Висновки. Таким чином, адаптовані й удосконалені форми та механізми ДПП сприяють подальшому розвитку економічної та територіальної інтеграції страхової діяльності завдяки активізації існуючих ресурсів регіональних та місцевих органів влади до розробки й реалізації новітніх проектів, пов'язаних зі страхуванням, безпосередньо формують довіру до страхової діяльності, довіру між владою й страховим ринком, стимулюють зростання мобільності страхового бізнесу.

Такі партнерства по суті є новітнім механізмом перетворень у сфері державної політики, результатом яких повинно стати збільшення її соціальної направленості, поліпшення державного регулювання у страховій сфері, що призведе до забезпечення розвитку економіки і збільшення рівня соціальної захищеності суспільства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Форум за участі ПАРЄ «Державно-приватне партнерство у сфері скорочення ризиків» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/ukr/news/news-456567.html>
2. Данилишин Б. Державно-приватне партнерство - стратегічна форма взаємодії влади і бізнесу / Б.Данилишин / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.yurist-online.com/news/kmu/2/>
3. Мішеніна Г.А. Щодо питання формування організаційно-економічних засад створення та реалізації проектів державно-приватного партнерства в Україні / Г.А.Мішеніна / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://me.fem.sumdu.edu.ua/docs/d021.pdf>
4. Павлюк К.В. Сутність і роль державно-приватного партнерства в соціально-економічному розвитку держави / К.В.Павлюк, С.М.Павлюк / Наукові праці КНТУ. Економічні науки, 2010, вип. 17, с.
5. Тараненко І.В. Державно-приватне партнерство в інноваційній сфері: світовий досвід та перспективи розвитку в Україні / І.В.Тараненко, О.В.Охінько / Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. - 2011. № 1 (4) С. 376-386.
6. Чала Н.Д. Державно-приватне партнерство в Україні / Н.Д.Чала / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://investycii.org/investuvanya/konferentsiji/>
7. Внукова Н.М. Приватно-державне партнерство в організації кластеризації медичного страхування / Н.М.Внукова, О.В.Пивоваров // Страховий ринок в нових економічних умовах: виклики та перспективи розвитку : Збірник тез доповідей УІ Грудневі читання . - К.:КНУ ім.Т.Г.Шевченка, 2011. - С.101-102.
8. Закон України «Про державно-приватне партнерство» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
9. Страхование промышленных рисков в рамках государственно частного партнерства / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ins-izdat.ru/index.php/2011-01-26-11-45-23/5-2008/267-2011-10-17-18-50-29>
10. Президент Української федерації ubezpieczenia Олександр Завада отримав звання

«ЛЮДИНА РОКУ - 2010». Новини страхування. НАСК «ОРАНТА» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://oranta.ua/ukr/insurance_news.php?news_id=1075

11. Public Private Partnerships and Private Finance Initiative / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.willis.com/Client_Solutions/Services/PPP-PFI_\(Public_Private_Partnerships_and_Private_Finance_Initiative\)](http://www.willis.com/Client_Solutions/Services/PPP-PFI_(Public_Private_Partnerships_and_Private_Finance_Initiative))

12. Украина потеряла 10 млрд грн из-за паводков в Карпатах, - эксперт / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://economics.lb.ua/state/2012/02/15/136785_ukraina_poteryala_10_mlr_d_grn_izza.html

13. Шилепницький П.І. Державно-приватне партнерство: за і проти / П.І.Шилепницький / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/en_em/2010_7_3/33.pdf

14. Полякова О.М. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми становлення / О.М.Полякова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/kgm_econ/2009_87/staty_87/317-322.pdf

15. Державно-приватне партнерство в портовому бізнесі / [Електронний ресурс]. – http://www.asters.ua/upload/iblock/966/yap_103.pdf

16. Державно-приватне партнерство: в Україні можливе?.. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economics.unian.net/ukr/detail/67543>

17. Public-Private Partnerships / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fhwa.dot.gov/ppp/>

18. Фисун І. Зарубіжний досвід страхування аграрних ризиків та доцільність його застосування в Україні / І.Фисун / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2011/Economics/78211.doc.htm

19. "БТА страхование" предлагает ввести в Казахстане обязательное страхование от природных катастроф / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com/news/11/06/30/25316>

20. Rashtriya Swasthya Bima Yojana: Pioneering Public-Private Partnership in Health Insurance / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.napsipag.org/PDF/RUMKI%20BASU.pdf>

21. Insurance for climate change: Opportunities for Public-Private Partnership Initiatives To Share Losses and Promote Adaptation / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unfccc.int/files/meetings/workshops/other_meetings/application/pdf/ian_bur2.pdf

22. Public-Private Partnerships and Insurance Regulation / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.harvardlawreview.org/issues/121/march08/Note_1407.php

23. Catalyzing Micro-insurance through PPP – A Market based Safety Net Mechanism for the Poor / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.enewsbuilder.net/focalpoint/e_article000614279.cfm?x=b11,0,w

24. Страхование будущее – в государственно-частном партнерстве: мнение / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finance.liga.net/insurance/2010/12/24/news/19764.htm>

Аннотация. В статье определены возможности применения государственно-частного партнерства (ГЧП) в сфере обязательного страхования в Украине. Обоснована необходимость применения ГЧП для сокращения существенных рисков и повышения эффективности государственной политики.

Ключевые слова: обязательное страхование, государственно-частное партнерство, государственное регулирование.

Summary. In this article the possibility of using public-private partnership (PPP) in the area of compulsory insurance in Ukraine was detected. The necessity of application of PPP to reduce the significant risks and raising the effectiveness of the state policy was grounded.

Keywords: compulsory insurance, public-private partnership (PPP), government regulation.

*Рецензент д.е.н., професор ХНЕУ Внукова Н.М.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Якименко Н.В.*